

Kansainvälistymisen kutsu

Päivikki Karhula

Professori Erling Oelzilla on tavatessamme takanaan 6 kuukauden kansainvälinen työvaihto Suomessa. Montanan yliopiston kirjastosta Suomeen tullut Oelz on viettänyt ajan Joensuun ja Helsingin yliopistoissa, joiden välillä on kansainvälisen vaihdon sopimus.

Erityisen kiinnostuksen kohteena hänellä on informaatiolukutaito, kirjastojen arviointi ja työvaihdon edistäminen. Työn rinnalle on mahtunut myös muita intressejä. Oelzia kiinnostavat suomalainen kuvataide, musiikki ja urheilu. Eurooppa ei ole hänelle vieras, sillä hänen omat juurensa löytyvät Saksasta ja Norjasta ja sukua hänellä on myös Ruotsissa.

Puhe kansainvälisestä vaihtosuhteista saa edelleenkin Oelzin innostumaan. – Olisi tärkeää, että amerikkalaiset kirjastoammattilaiset saataisiin liikkeelle oman maan rajojen ulkopuolelle. Se on tarpeen, koska ala on kansainvälistynyt.

Amerikkalaiset rajojensa ulkopuolelle

Työvaihto on Oelzille ilmeinen innostuksen aihe. Oelz on puhunut kansainvälisen vaihdon puolesta vierailmissaan yliopistoissa, mutta matkat Suomessa ovat avartaneet aluetta entisestäänkin. - Kuopion yliopisto olisi mielenkiintoinen yhteistyökumppani kansainvälisessä vaihdossa, erityisesti Montanan yliopiston kanssa yhteisten tutkimusalojen, kuten ympäristötieteiden ja farmasian kannalta.

Näköalojen laajentamisesta Oelzilla on ideoita myös Suomen rajojen ulkopuolelle. – Olisi kiinnostavaa, jos voisimme laajentaa vaihtosuhteita venäläisiin yliopistoihin ja saada kolmen maan välistä opiskelijavaihtoa.

Oelz haluaisi saada vauhtia amerikkalaisten ja suomalaisten kirjastojen väliseen kansainväliseen vaihtoon. - Kirjastojen välinen työvaihto ei USA:laisten ja suomalaisten kirjastojen välillä on ollut vielä vähäistä. Vaihdoista on enemmän kokemusta suomalaisten ja eurooppalaisten kirjastojen välillä.

Oelz kannustaa erityisesti suomalaisia kirjastoammattilaisia mukaan amerikkalaisten ja suomalaisten kirjastojen väliseen kansainväliseen vaihtoon. Yliopistojen väliset vaihtosopimukset mahdollistavat myös virkamiesten joustavamman hakeutumisen ulkomailla työskentelyyn. - Oleskeluajan ei välttämättä tarvitse olla pitkä, muutama kuukausikin riittää, arvioi Oelz. – Muodollinen opetus ei myöskään työvaihdossa ole tärkeää, sillä työn tekeminen sinänsä opettaa.

Käytännön järjestelyt kansainvälisessä vaihdossa ovat vaihtelevia, riippuen siitä, onko kyse opiskelijasta, tutkijasta vai virkamiehestä. – Esimerkiksi tutkijavaihdossa USA:han päin, asunto Montanassa on järjestettynä. Ja oman Suomessa työskentelyni ajan palkkani tulee Montanasta, toteaa Oelz.

Yhteistyö ihastuttaa, perinteiden ravistelu tarpeen

Eduskunnan kirjaston julkinen avoimuus asiakkaille yllätti kirjastossa vierailleen Oelzin. Kerron, että myös parlamenttikirjastojen joukossa kansalaisille avoimet kirjastot ovat

vähemmistönä ja suomalaisen demokratian historia näkyy tässä käytännössä. - Tästä minä Suomessa pidän, tunnustaa Oelz.

Oelz puhuu suomalaisista kirjastoista hellävaroen ja yhteistyösuhteita vaalien. Kirjastoverkon toimivuus, kiinteä yhteistyö ja yhteiset resurssit, kuten kirjastojärjestelmät, saavat häneltä kiitosta. - Amerikkalaisten kirjastojen verkottuminen ja yhteistyö eivät ole rakentuneet samalla tavalla, vertaa Oelz.

Oelz kiinnittää kuitenkin huomiota moniin viimeaikaisiin ja meneillään oleviin muutoksiin. – Suomalaisilla kirjastoilla on vahvoja perinteitä. Siinä voi olla vaarana myös eräänlainen perinteiden taakka. Jos halutaan saada aikaan uutta, menneestä on myös osattava luopua.

Esimerkkinä onnistuneesta uusiutumisesta Oelz viittaa Helsingin yliopistojen kirjastolaitokseen, sen hajallaan oleviin kirjastoihin ja niiden yhdistämiseen. – Loistavat puitteet, hän kommentoi Helsingin yliopiston kirjaston uusimpia kirjastoja, Terkkoa, Viikin tiedekirjastoa, oppimiskeskus Aleksandriaa ja Kumpulän kirjastoa.

Kirjastojen tarpeellisuus on osoitettava

Kirjastojen arviointi, joka on Oelzin keskeistä työaluetta, on ollut myös osa vaihtotyön pohdintaa. Oelz itse toimii Montanan yliopiston Mansfield-kirjaston tutkimusprofessorina LibQUAL-palveluissa.

- Kirjaston toiminnan arviointi on kehittymässä oleva, varsin uusi alue kirjastoille, luonnehtii Oelz. - Eurooppalaisissa kirjastoissa muutospainee tulevat Bolognan prosessista. USA:ssa ne pohjautuvat kirjastojen yleisempään, mutta yhä painavampaan tarpeeseen osoittaa olevansa tarpeellisia kehysorganisaatioilleen ja toimintaympäristölleen. Jotkut kirjastot ovat lähteneet toisia intensiivisemmin liikkeelle, johtuen esimerkiksi aktiivisesta ja asiaan panostavasta henkilökunnasta.

LibQUAL, jonka parissa Oelz työskentelee, on amerikkalaisten kirjastojen kansallinen hanke, johon osallistuu 13 kirjastoa eri osavaltioista Montana mukaan luettuna. Oelzin titteli oli vastaavasti muuttunut osastonjohtajasta Suomeen lähtiessä LibQUAL – työntekijäksi

Omalta kannaltaan kiinnostavana hän pitää sitä, että on Suomessa työskennellessään voinut seurata sivusta, kun suomalaisissa yliopistoissa ja kirjastoissa eletään keskellä palkkausjärjestelmän muutosta, siihen liittyviä arviointeja ja kiivastakin keskustelua aiheesta.

Opetuksen relevanssi uutena kysymyksenä

Kerron, miten Englannissa kirjastonhoitajia on joutunut irtisanomisuhan kohteeksi, kun oppilaitoksen johto on ymmärtänyt Googlen riittävän tiedonhakuun. - On omat vaaransa siinä, jos tiedonhaku näyttää päätöksentekijöiden silmissä liian helpolta, vahvistaa Oelz. Informaatiolukutaidon opetuksen hän näkeekin tärkeänä paitsi asiakkaiden välittömien tarpeiden kannalta, myös yleisemmin siinä, miten kirjastot voivat tuovat esille tiedonlähteitä ja tiedonhankintataitojen merkitystä.

Suomalaisista kirjastojen informaatiolukutaidon opetuksesta Oelz on saanut hyviä malleja. - Informaatiolukutaidon ajokortti, joka on Helsingin yliopistossa käytössä, vaikuttaa hyvältä. Samalla se tuo yhteen opetuksen eri osapuolet, kuten tietohallinnon, opetuksen ja kirjaston henkilökunnan, arvioi Oelz. – Amerikkalaisissa kirjastoissa ajokorttia ei tunneta.

Oelz käväisi puhumassa Tampereella järjestetyssä informaatiolukutaidon seminaarissa.
– Relevanssi näytti olevan uusi asia informaatiolukutaidon yhteydessä, pohtii Oelz. – Yritin ottaa asian esille Tampereen seminaarissa, mutta asiaan ei tartuttu. Arvelen, että tämä näkökulma tulee vielä esille.

*Päivikki Karhula, johtava tietoasiantuntija, eduskunnan kirjasto
email. paivikki.karhula@eduskunta.fi*